

Nr 166.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående ytterligare statsbidrag till Garnsviken—Vadasjön—Helgösjön—Hedervikens torrlägningsföretag i Stockholms län; given Stockholms slott den 30 mars 1951.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF ADOLF.

G. E. Sträng.

Propositionens huvudsakliga innehåll.

I propositionen föreslås, att till Garnsviken—Vadasjön—Helgösjön—Hedervikens torrlägningsföretag i Stockholms län skall utgå ett ytterligare statsbidrag å 135 000 kronor från statens avdiktninganslag.

Utdrag av protokollet över jordbruksärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 30 mars 1951.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden SKÖLD, QUENSEL, ZETTERBERG, NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, MOSSBERG, ANDERSSON, LINGMAN, HAMMARSKJÖLD, NYGREN.

Chefen för jordbruksdepartementet, statsrådet Sträng, anför efter gemensam beredning med chefen för finansdepartementet.

Genom beslut den 9 juni 1939 beviljade Kungl. Maj:t bidrag från statens avdikningsanslag med 192 430 kronor samt lån från statens avdikningslånefond med 195 150 kronor till Garnsviken—Vadasjön—Helgösjön—Hedervikens torrlägningsföretag i Stockholms län. Samtidigt fastställdes arbetsplan för företaget. De godkända kostnaderna för företaget beräknades därvid uppgå till 404 619 kronor 90 öre. Av detta belopp utgjorde 355 000 kronor arbets- och materialkostnader, 35 563 kronor ersättningar m. m. och 14 056 kronor 90 öre förrättningskostnader m. m. Båtnaden uppskattades till 433 311 kronor 30 öre.

Sedan det visat sig att de verkliga kostnaderna för företaget avsevärt överstego de beräknade, beviljade lantbruksstyrelsen den 15 april 1946 ytterligare bidrag från statens avdikningsanslag med 24 220 kronor. Därigenom kom det sammanlagda bidraget från anslaget att uppgå till hälften av den vitsordade båtnaden. Samtidigt beviljade styrelsen ytterligare lån med 71 710 kronor.

Företaget avsynades i oktober 1947 och godkändes av lantbruksstyrelsen den 12 december 1947.

Den 7 juni 1948 beviljade lantbruksstyrelsen företaget tilläggsbidrag med 96 170 kronor enligt kungörelsen den 12 april 1946 angående tilläggsbidrag till vissa statsunderstödda torrlägningsföretag. Bidragsbeloppet beräknades, med utgångspunkt från att den verkliga arbets- och materialkostnaden uppgått till 795 519 kronor 35 öre, å ett totalbelopp för arbets- och materialkostnader som i enlighet med bestämmelserna i kungörelsen maximerats till 615 506 kronor 24 öre.

Sammanlagt har företaget således fått bidrag med 312 820 kronor och lån med 266 860 kronor.

I två likalydande motioner till 1950 års riksdag (I: 267 och II: 322) framhölls att de slutliga kostnaderna för Garnsvikens—Vadasjön—Helgösjön—Hedervikens torrlägningsföretag blivit 972 971 kronor. Under hänvisning

härtill hemställdes i motionerna, att ett ytterligare statsbidrag å 393 000 kronor måtte utgå från statens avdikningsanslag till företaget. Jordbruksutskottet uttalade, efter att ha inhämtat yttrande från lantbruksstyrelsen, i sitt utlåtande (nr 45) över motionerna, att det av utredningen i ärendet framginge, att kostnaderna för ifrågavarande torrlägningsföretag blivit avsevärt högre än vad som beräknats. Fördyringen hade haft sin grund i flera förhållanden. Den stigande prisnivån under krigstiden hade föranlett en väsentlig kostnadsökning. Vidare hade på vissa håll grundförhållandena visat sig vara sämre än man räknat med vid planeringen av företaget. Avsevärda skred hade inträffat, vilka påkallat dyrbara förstärkningsarbeten och även i övrigt föranlett väsentligt ökade kostnader. Med hänsyn till de i ärendet upplysta omständigheterna fanns det enligt utskottets mening skäl att antaga, att företaget borde erhålla bidrag utöver vad som kunde utgå enligt gällande författningar. Emellertid erfordrades ytterligare utredning, innan beslut i ärendet kunde fattas. Då utredningen torde bli ganska tidsödande, syntes det utskottet lämpligt, att den skulle vidtagas genom Kungl. Maj:ts försorg. Emellertid ville utskottet, för att därjämte enhetlighet skulle vinnas i bedömningen, för sin del förorda att sakägarna skulle till Kungl. Maj:t ingiva ansökan om utfående av det ytterligare bidrag, som ansåges böra komma i fråga. Utskottet förutsatte därvid, att Kungl. Maj:t sedermera till riksdagen skulle inkomma med det förslag, vartill skäl kunde finnas.

Under återopande av vad sålunda anförts hemställde utskottet att motionerna icke måtte föranleda någon riksdagens vidare åtgärd. Riksdagen beslöt i enlighet med vad utskottet hemställt.

I skrivelse till Kungl. Maj:t den 5 september 1950 anhåller nu *styrelsen för Garnsviken—Vadasjön—Helgösjön—Hedervikens torrlägningsföretag*, under återopande av vad sålunda förekommit, om ytterligare bidrag från statens avdikningsanslag med 393 000 kronor eller det lägre belopp, som kan motiveras av utredningen i ärendet.

Över framställningen ha lantbruksstyrelsen och statskontoret avgivit yttrandet.

Lantbruksstyrelsen hemställer i sitt yttrande, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva *dels* att företaget skall erhålla ett ytterligare bidrag av 204 670 kronor från statens avdikningsanslag, *dels* att detta bidrag icke skall inräknas i den för budgetåret 1950/51 medgivna bidragstilldelningen å 4 000 000 kronor från sagda anslag.

I sin motivering för vad sålunda hemställts hänvisar lantbruksstyrelsen inledningsvis till sitt ståndpunktstagande i det yttrande som styrelsen våren 1950 avgav till jordbruksutskottet. Däri framhöll styrelsen, att ytterligare bidrag till företaget borde komma i fråga endast beträffande de kostnader, vilka med tillämpning av gällande bidragsbestämmelser överskjuta vad som normalt skall bäras av delägarna i ett torrlägningsföretag. Vi-

dare borde endast sådana kostnader medräknas, som hänförde sig till tiden innan företaget godkändes eller således avsågo tiden intill utgången av år 1947.

Ur yttrandet till jordbruksutskottet må här ytterligare återgivas vad styrelsen anförde beträffande företagens räntabilitet.

Företagets räntabilitet torde vara gynnsammare än vad förhållandet mellan den vid syneförrättningen uppskattade båtnaden och de slutliga kostnaderna visar. Med hänsyn till den inträffade stegringen i jordvärdena synes nämligen nyssnämnda båtnad (alstringsbåtnad) nu kunna uppskattas till ett avsevärt förhöjt belopp, varjämte på grund av förbättrade brukningsbetingelser eller möjlighet till sådana tillkommer viss brukningsbåtnad, till vilken hänsyn icke kunde tagas vid syneförrättningen enligt då gällande bestämmelser. Härtill bör läggas båtnad av social och allmän natur. Även med beaktande av att de slutliga kostnaderna blivit höga får därför företagens genomförande anses ha varit en nödvändig och nyttig åtgärd för förbättring av jordbruket i den bygd, varom här är fråga.

Beträffande innehållet i övrigt i lantbruksstyrelsens yttrande till jordbruksutskottet torde jag få hänvisa till utskottets utlåtande nr 45 till 1950 års riksdag.

I sitt nu avgivna yttrande anför lantbruksstyrelsen vidare bland annat följande.

De kostnader, till vilka bidrag utgått, äro dels de vid arbetsplanens fastställande år 1939 godkända kostnaderna för ersättningar och förrättningskostnader (35 563 + 14 056:90 =) 49 619:90 kronor och dels de arbets- och materialkostnader, vartill styrelsen beviljade tilläggsbidrag år 1948 och därvid maximerade intill ett totalbelopp av 615 506:24. Den sammanlagda kostnad, vartill företaget erhållit bidrag, uppgår sålunda till (49 619:90 + 615 506:24 =) 665 126:14 kronor.

I lantbruksstyrelsens yttrande till utskottet angavs med ledning av då tillgängliga uppgifter, att företagens totala omkostnader intill utgången av år 1947 utgjorde 967 169:03 kronor, varvid i kostnaden även inräknades en ännu ej betald skuld å 47 743 kronor till entreprenören, utgörande gottgörelse enligt entreprenadkontraktet för ökade arbetspriser. Enligt av vederbörande lantbruksingenjör nu verkställd utredning i frågan framgår, att verkliga kostnaden intill utgången av 1947 uppgått till 938 032:78 kronor, varvid ej medräknats nyssnämnda ersättning till entreprenören eftersom denne ännu icke godkänts av företagens styrelse. Denna verkliga totalkostnad överstiger den av lantbruksstyrelsen tidigare preliminärt angivna kostnaden med 18 606:75 kronor. Anledningen härtill är, att ränteutgifterna intill 1947 års utgång visat sig vara större än vad tidigare uppgivits och att ett belopp om 4 847:40 kronor tillkommit, utgörande ersättning till lantbruksingenjören för ledning och kontroll av arbetet under tiden 1939—1945.

Den kostnadsdel, vartill ytterligare statsbidrag synes böra utgå, utgör skillnaden mellan den nu redovisade verkliga totalkostnaden, 938 032:78 kronor, och den kostnad, vartill företaget tidigare erhållit statsunderstöd, 665 126:14 kronor, eller summa 272 906:64 kronor.

Med ledning av vad nu anförts och med hänvisning till de motiv, som styrelsen framfört i yttrandet till jordbruksutskottet, anser styrelsen skäligt, att till de kostnader, 272 906:64 kronor, till vilka enligt vad nyss anförts ytterligare bidrag torde böra ifrågakomma, sådant bidrag beviljas med tre fjärdedelar av nämnda kostnadsbelopp eller i runt tal 204 670 kro-

nor. De sammanlagda statliga bidragen till företaget komma därvid att uppgå till 517 490 kronor, utgörande 55,2 procent av de totala kostnaderna intill tiden för företagens godkännande. Härigenom begränsas delägarnas kostnader för företaget till 420 542:78 kronor, för vilkas bestridande — såsom nyss anförts — statligt lån tidigare beviljats med 266 860 kronor. Därtill komma på delägarna även räntor m. m., belöpande på tiden efter företagens godkännande.

Det sålunda föreslagna ytterligare bidraget synes böra avföras å statens avdikningsanslag. Sedan flera år tillbaka har emellertid den av riksdagen medgivna högsta bidragssumman, som må beviljas jämlikt gällande bestämmelser för avdikningsanslagets användning, varit otillräcklig för att tillgodose till styrelsen inkomna ansökningar om statsunderstöd. Av denna anledning ha ansökningarna blivit liggande hos styrelsen under flera år i avvaktan på behandlingen av tidigare ingivna ansökningar. På grund härav torde ifrågavarande ytterligare statsbidrag, som dessutom är av avsevärd storlek, icke böra inräknas i den av riksdagen för innevarande budgetår medgivna högsta bidragssumman.

Enär företaget icke varit helt fullbordat inom den av synemännen fastställda arbetstiden, vilken fråga likaledes behandlats i styrelsens yttrande till jordbruksutskottet, finner styrelsen det lämpligt, att styrelsen efter prövning av omständigheterna bemyndigas föreskriva som villkor för utbetalning av ytterligare statsunderstöd, att till säkerställande av företagets framtida underhåll fördelningen därav skall, innan utbetalning av bidraget sker, fastställas av vattendomstol efter ansökning ingiven av företagets intressenter jämlikt 7 kap. 36 § vattenlagen.

Statskontoret finner den föreliggande framställningen icke föranleda annat yttrande från ämbetsverkets sida än att det ytterligare bidrag, som kan komma att beviljas torrlägningsföretaget, bör inräknas i det belopp av 4 000 000 kronor, som enligt riksdagens medgivande må i vanlig ordning för budgetåret 1950/51 beviljas enligt bestämmelserna för statens avdikningsanslag.

Departementschefen.

Såsom framgår av det anförda ha kostnaderna för Garnsviken—Vadasjön—Helgösjön—Hedervikens torrlägningsföretag i Stockholms län blivit avsevärt högre än vad som från början beräknats. Med anledning härav har även företaget, vilket slutavsynades och godkändes år 1947, år 1948 erhållit tilläggsbidrag i enlighet med bestämmelserna i kungörelsen den 12 april 1946 nr 192.

Den framställning, som nu föreligger, åsyftar att företaget därutöver skulle erhålla ytterligare statsbidrag. I och för sig kunna enligt min mening starka betänkligheter anföras mot att ett enstaka företag skall beredas gynnsammare villkor än som följa av de allmänna bidragsreglerna. I betraktande av storleken av fördyringen och den betydelse, som företaget torde äga för de berörda områdena, vill jag dock ej helt motsätta mig bifall till framställningen. Vid bestämmandet av bidragets storlek bör emellertid enligt min mening bland annat beaktas att båtnaden, på sätt lantbruksstyrelsen framhållit, torde vara avsevärt större än det belopp, vartill den uppskattades år 1938. Med hänsyn till dessa förhållanden anser jag mig ej

kunna tillstyrka att bidrag skall utgå med mer än 50 procent av det belopp å cirka 270 000 kronor, för vilket, enligt vad som framgår av lantbruksstyrelsens yttrande, statsbidrag icke tidigare beräknats, eller med i runt tal 135 000 kronor. Det sammanlagda statliga bidraget till företaget kommer i så fall att uppgå till i det närmaste 50 procent av kostnaderna. Den nu föreslagna bidragssumman bör inräknas i det totalbelopp, som enligt riksdagens medgivande må beviljas som statsbidrag från avdikningsanslaget.

Därest riksdagen godkänner vad jag nu föreslagit, torde det få ankomma på Kungl. Maj:t att meddela närmare föreskrifter rörande utbetalningen av bidraget. Därvid torde även få prövas vad lantbruksstyrelsen anfört om uppställande av visst villkor för tillgodonjutande av bidraget.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva

att till Garnsviken—Vadasjön—Helgösjön—Hedervikens torrlägningsföretag i Stockholms län må i enlighet med vad nu anförts ur statens avdikningsanslag utgå ytterligare statsbidrag med 135 000 kronor.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan förordnar Hans Maj:t Konungen, att proposition av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

G. Lüzell.